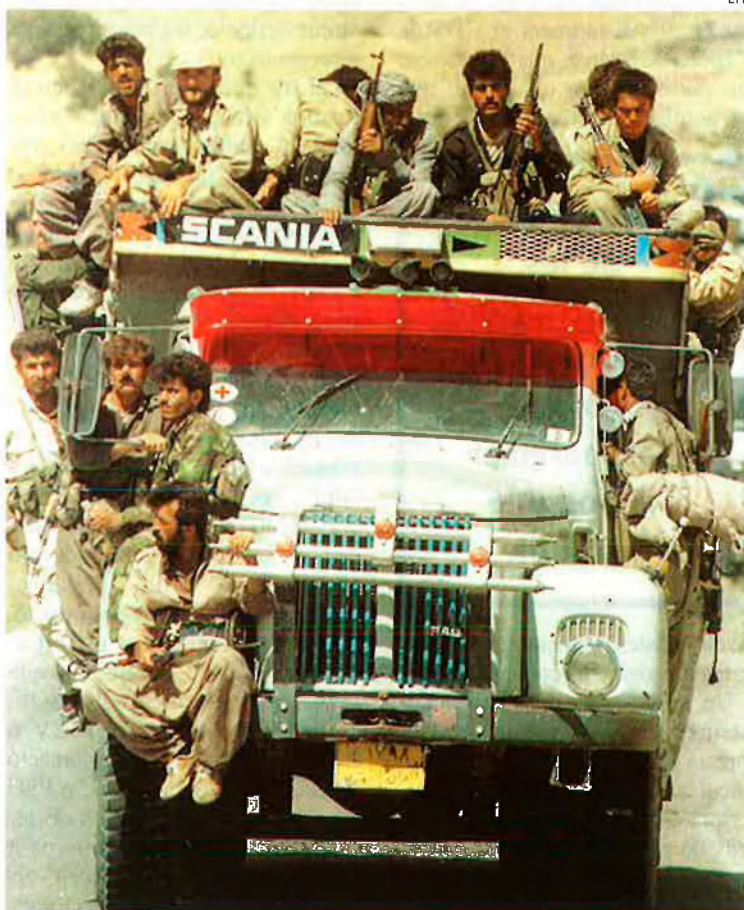

El Frankenstein turc reviu

Els militants de Hezbol·lah van ser entrenats per les forces de seguretat turques. L'objectiu d'Ankarà era de lluitar contra el PKK fos com fos. Hezbol·lah podria acabar dirigint els seus atacs contra el seu creador.

Guerrillers kurds. El grup Hezbol·lah turc ha dut a terme un seguit d'atemptats contra els kurds de Turquia, amb l'ajut del govern d'Ankarà.

L'eufòria de Turquia després de ser admesa com a candidata a la Unió Europea el desembre passat ha durat ben poc. La descoberta de desenes de fosses comunes per tot el país deixa ben clar que el govern d'Ankarà haurà de fer una profunda neteja de les seves clavegueres si vol formar part del club europeu.

En dues setmanes la policia ha

trobat més d'una cinquantena de cadàvers, la majoria de kurds, amb signes evidents d'haver estat torturats. Són uns crims polítics comesos per l'Hezbol·lah, el Partit de Déu, en nom de l'Islam més reaccionari. Aquest grup, sense cap lligam directe amb el seu homònim libanès, pretén instaurar la llei islàmica al Kurdistan turc. De moment, la policia ja ha detingut prop

d'un miler de sospitosos, una rapidesa que no hauria de sorprendre.

La 'connexió turca'. Durant prop de deu anys, l'Hezbol·lah ha aterrit la població kurda del sud-est de Turquia i ha fet desaparèixer més de cinc mil persones. Els enemics declarats del grup islamista han estat tradicionalment les organitzacions nacionalistes kurdes, el Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK) i el Partit del Poble (HADEP), a més de l'extrema esquerra.

El fet que l'Hezbol·lah no hagi atacat mai les forces de seguretat va fer sospitar si els islamistes no tenien lligams amb el govern turc. El periodista Halit Gungen va ser el primer a demostrar que sí amb unes fotografies en les quals es podien veure membres del grup islamista entrenant-se en un camp de les forces antiterroristes prop de la ciutat de Diyarbakir, al sud-est del país. A partir d'aquest moment, va començar una autèntica caça de bruixes dirigida contra els periodistes que investigaven les activitats d'Hezbol·lah. A més de Halit Gungen, uns quants reporters que treballaven per *Ozgur Gundem* i *2000'e Dogru* foren abatuts per "desconeguts". Cap dels assassinats no ha estat aclarit.

L'ajuda logística a l'Hezbol·lah no es limitava a l'entrenament dels militants islamistes. Les informacions necessàries sobre les futures víctimes de l'organització eren facilitades pels serveis secrets turcs. Aviat la població va comprendre què passava. Si un membre de l'Hezbol·lah era detingut, sortia en llibertat al cap de pocs dies sense càrrecs. Ara, malgrat la por de la policia, les contínues denúncies a la regió de Batman van fer que es creés una comissió d'investigació formada pels representants dels partits polítics turcs a començament del 1993.

A preguntes de la comissió, el cap de la policia de Batman va admetre que els militants de l'Hezbol·lah s'entrenaven als camps de les forces de seguretat turques. La conversa va ser enregistrada en una cinta de vídeo pel jutge Akman Akyurek, que va morir en es-

El factor europeu

El govern turc rebrà aquests dies la visita del comissari europeu per a l'ampliació, Guenter Verheugen i, del president de torn de la UE, el portuguès Jaime Gama. Una roda de converses que arriba en un moment particularment oportú.

Quan Turquia va ser acceptada com a candidata a l'ampliació de la UE a Hèlsinki el desembre passat, el govern d'Ankara es va comprometre a dur endavant les reformes necessàries per a complir els anomenats "criteris de Copenhagen". Entre aquests destaquen la consolidació de la democràcia, la garantia de la independència judicial, l'abolició de la pena capital i la protecció de les minories ètniques i lingüístiques. Un programa d'acció que xoca de ple amb la política tradicional d'Ankarà respecte la població kurda.

Si bé la suspensió de la pena de mort pel líder del PKK, Abdul-lah Ocalan, va ser interpretada per Occident com un signe de la voluntat d'Ankarà per acomplir els criteris de Copenhagen, les decisions posteriors del govern turc han dut a la UE a aixecar el to de les seves crítiques. El mes de febrer, per exemple, Turquia negava a una delegació de la UE la possibilitat d'entrevistar-se amb Leyla Zana, diputada kurda empresonada i guardonada amb el premi europeu de la pau. Poc després, una fundació cultural kurda era portada davant dels tribunals per "propaganda separatista" després

de publicar un anunci per a estudiants que "puguessin llegir i escriure en kurd". Alhora, la televisió turca CNN era sancionada per haver permès a un convidat de comparar Abdul-lah Ocalan amb Nelson Mandela.

La detenció dels alcaldes de Diyarbakir, Bingol i Siirt, ciutats del Kurdistan turc governades pel HADEP (partit pro-kurd), ha estat, però, el detonant final de la crisi actual entre la UE i Turquia. Guanyador a les principals ciutats kurdes en els darrers comicis municipals, el HADEP reclama la concessió de certs drets culturals, com ara l'ensenyament del kurd a l'escola, als 15 milions de kurds que viuen a Turquia.

La pressió exercida per Brussel·les sobre Ankarà en aquest afer ha provocat el malestar entre aquells que temen que la "carta kurda" sigui utilitzada per la UE durant els propers anys per a limitar el marge d'acció de Turquia. Una possibilitat que preocupa molts sectors del *establishment* turc beneficiaris de la "guerra bruta" al Kurdistan. Tal i com declarà l'alcalde de Diyarbakir, Feridum Celik, "una *mà secreta* vol aturar qualsevol intent de distensió a l'est del país". Els representants europeus hauran de convèncer aquests sectors reticents dels avantatges d'accedir a la UE, altrament els "criteris de Copenhagen" podrien acabar convertint-se en l'arma principal dels elements més reaccionaris. **J. T.**

tranyes circumstàncies el 1997. Quant a la cinta, va desaparèixer misteriosament. Tot i així, alguns detalls de la conversa van ser filtrats per la premsa regional.

Missió acomplerta. Les accions mortals de l'Hezbollah prenien una dimensió cada dia més important, al mateix temps que el PKK guanyava suport entre la població kurda. L'augment de la violència havia de portar a la primera escissió de l'organització islamista entre els "Científics", favorables a la lluita armada i dirigits per Huseyn Velioglu, i els "Exploradors", contraris a la violència i seguidors de Fidan Gungor. La divisió provocà una guerra fratricida entre aquestes dues tendències, amb conseqüències fins ara amagades.

A la primavera de l'any 1999 el líder del PKK, Abdul-lah Ocalan, era detingut a Kenya, després d'un llarg periple per terres europees, i era empresonat a l'illa d'Imrali a l'espera de judici. Seguint les ordres d'Öcalan, centenars de guerrillers del PKK es retiraven del territori turc i declaraven una treva de-

finitiva. De sobte, el govern d'Ankarà ja no necessitava la col·laboració de l'Hezbollah contra el PKK, a banda que l'organització islamista començava a representar un perill per a la seguretat de l'estat. La desaparició d'Izzettin Yildirim, un important home de negocis, i les pressions de la seva família van fer que la policia es veiés forçada a prendre mesures contra l'Hezbollah.

Gràcies a unes quantes detencions i als antics lligams amb l'organització, la policia va poder infligir una sèrie de cops importants als islamistes, de manera que els seus líders van fugir a ciutats de la Turquia occidental, on van intentar de reestructurar el grup. La mort de Huseyn Velioglu, després d'un enfrontament armat amb la policia a Istanbul, havia de desencadenar una "croada contra l'islamisme", amb centenars de detencions.

Si el Consell de Seguretat nega tot lligam amb l'organització integrista i acusa l'Iran d'estar darrere l'Hezbollah, l'ex-primer ministre turc, Mesut Yilmaz, ha admès que no haurien pogut fer el que van fer

"sense la cooperació d'alguns traïdors de dintre l'estat". Per la seva banda, el Partit de la Virtut, l'ex-Refah, ha afirmat que presentarà una moció al Parlament perquè es constitueixi una comissió d'investigació que determini les responsabilitats polítiques d'aquest afer. En una intensa batalla dialèctica, els militars amenacen de tornar a il·legalitzar aquest partit, mentre els parlamentaris islamistes acusen l'exèrcit d'haver volgut desprestigiar l'Islam polític.

De fet, per molts comentaristes, el Consell de Seguretat sabia que era perillós de donar un marge de llibertat tan gran als militants de l'Hezbollah, però, els primers anys noranta, la principal preocupació de l'estat era el PKK. L'estratègia d'oposar els grups kurds ha donat resultats fins ara. Tanmateix, després dels darrers esdeveniments, l'Hezbollah podria acabar convertint-se en una espècie de Frankenstein i dirigir els seus atacs contra el govern turc, el seu creador.

Jordi Tejel